СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 31. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 7-го лютого 1940. No. 31. Jersey City, N. J., Wednesday, February 7, 1940. VOL. LXVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ РУЗВЕЛТ ВІДПОВІДАЄ КРИТИКАМ

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — У своїй резиденції президент Рузвелт дав побачення журналістам і пояснив їм, що впродовж сімох літ його адміністрація зробила немалі поступи вперед. Передівсім зріс загальний національний дохід на 71 відсотків. У 1932 р. загальний дохід виносив поверх 40 біліонів долярів, у 1939 р. цей дохід досягнув 68 і пів біліона долярів. Зросли також заробітні платні працівників на 62%. В грудні 1932 р. виплачено коло два і пів біліона плат, у грудні 1939 року виплачено трохи менше як чотири біліони. Зріс також готівковий прибут із фармерства на 82%, з чотирьох і пів біліона в 1932 р. на вісім і пів біліона в 1939 р. Президент заповів, що державний буджет можна буде зрівноважити, коли загальний національний дохід осягне висоту 80 біліонів долярів. До того прямує адміністрація.

Рузвелт також зазначив, що ніхто його тепер не присилує сказати своє слово в справі третього кандидування. Він скаже те слово тоді, коли вважатиме за відповідне. Тому хай ніхто йому тепер не ставить таких питань.

ДЕМОКРАТИ ВИБИРАЮТЬ МІСЦЕ СВОЄЇ КОНВЕНЦІЇ.

ВАШИНГТОН. — Національний комітет Демократичної Партії вибрав місце для наступної передвиборчої демократичної конвенції. Те місце — Шікаго. Там виберуть демократи свого чергового кандидата на президента. Серед демократів є переважаючий настрій, щоб утерте вибрати Рузвелта. З тактичних оглядів демократичні провідники спинювали вибухи, що висказувалися за Рузвелта. Шікаго вибрано тому, бо так х... президент. Там його перший раз вибрано кандидатом і там зродився початок політики „нового розділу". Демократи поки що здержалися з назначенням дати цеї конвенції, бо хочуть, щоб наперед республиканці назначили дату. Демократи так маневрують, щоб на своїй конвенції республиканці ще не знали, хто з боку Демократичної Партії буде кандидатом. Не знаючи, хто буде кандидатом, республиканці будуть вагатись, хто зпоміж них буде найкращим противником демократичного кандидата.

З боку республиканців, зокрема з боку голови національного республиканського комітету, Гемилтона, посипались гострі заміти на адресу демократів, мовляв, вони аж так стратили свою самостійну волю ділання, що без кивнення з боку президента вони самі нічого не всилі зробити.

ПРОМИСЛ УТІКАЄ ДО КОНЕТИКОТУ.

ГАРТФОРД (Конетикот). — Стейт Конетикот в останнім році під промисловим оглядом процвитає. До нього втікають нюйорські промислові, підприємства, шукаючи там захисту перед високими податками, високими платами та втручанням з боку юній. 160 нових багатих компаній виросло там впродовж минулого року. Безробіття змаліло, а половина робітників „Доблю Пі Ей" сама відійшла до приватних робіт. Стейт нині знаходиться на тім самім рівні економічної діяльности, що був у 1929 році.

ЮНІЇ ПРОТИ ВТРУЧАННЯ УРЯДУ.

МАЯМІ. — Екзекутива Американської Федерації Праці запротестувала проти того, що уряд тепер веде слідства проти юній, мовляв, вони монополізують собі працю. Екзекутива говорить, що протимонопольний і протитростовий закон Шермана мав на увазі виключно промислові і бизнесові підприємства, а не робітничі. Спеціяльним актом Клейтона праця була виключена зпід закону Шермана, говорить екзекутива. Коли уряд далі буде переслідувати юнії за „монопольність", то тим уряд підчинить під свій палець цілий організований робітничий рух, як це вже зроблено в Советах, Німеччині й Італії, говориться в протесті.

ДИКТАТУРА В ЮНІЇ.

ПІТСБУРГ. — Асистент прокуратора, Ендрус, заявив, що на терені Пітсбурщини діє агент в електротехнічній юнії, що належить до А.Ф.П., який є цілковитим диктатором у тій ділянці. Ендрус заявив, що такі самі відносини панують в інших місцевостях. Юнійні агенти є диктаторами не лише над підприємцями, але й над робітництвом.

ПАНІ РУЗВЕЛТ В ОБОРОНІ ЛІГИ МОЛОДІ.

ВАШИНГТОН. — Пані Рузвелт взяла в оборону Конгрес Американської Молоді перед закидом голови республиканського національного комітету, Гемилтона, який сказав, що республиканці не пішлють на Конгрес Молоді делегатів, бо Конгрес не викинув комуністів зо своїх рядів. Пані Рузвелт заявила, що Гемилтон вимагає від молоді щось такого, на що не здобувся конгрес.

ЖЕРТВА ЖІНОК?

НЮ ЙОРК. — Іван Подержай, який вийшов з тюрми, де просидів шість років за двоженство і підозріння, що він десь спрятав свою другу жінку, висповідався тепер перед журналістами, кажучи, що він сидів за дурно. Його друга жінка живе, казав він. І коли би поліція хотіла його слухати, вона булаб її знайшла. Але поліція йому сказала: „Ти будеш сидіти в тюрмі, а ми жінку самі знайдемо". Та чомусь вони її не знайшли, хоч вона живе і він сім місяців тому дістав від неї вістку.

Подержай точно розказав про свої клопоти з жінками: Наперед він оженився з „любови" з панною Феранд, французкою. Вінчання відбулося в суді в Льондоні. Він сам є громадянин Югославії. Ні в Югославії ні в Франції судового вінчання не признають. Відповідно до його міркувань, він був нежонатий. У тім переконанні утвердила його ще одна адвокатка, американка, панна Тофверзон. А що та адвокатка хотіла стати югославською громадянкою, вона просила Подержая зробити їй „ласку" й одружитися з нею. Він це зробив. 16 днів по вінчанні вона десь пропала, а на його сліди пішла поліція. Остаточно він опинився в арешті, де просидів шість років. В арешті один із арештантів вибив йому око. Йому вставлено скляне.

Тепер пан Подержай далі заключає: внаслідок доказання йому двоженства в Америці, його вінчання з панною Тофверзон уневажнене. А що перше вінчання було в суді і є неважне в Югославії та Франції, значить, він є цілком нежонатий і може знов женитись. Та тут находить на нього страх, що скаже французький або югославський уряд. Після розрахунку тих двох останніх урядів перше вінчання неважне, зате друге важне. Колиб він там знов оженився, то будуть його знов судити за двоженство, признаючи важним те вінчання, яке уневажнив американський суд.

ПРИБУВАЄ ЩОРАЗ БІЛЬШЕ НІМЦІВ

БЕРЛИН. — Німецька влада розміщує німців, що виемігрували з Советів, майже тільки на давніх польських землях. Біля Лодзі є коло 40,000 переселених німців. Усі вони будуть розміщені на господарствах, на яких давніше господарили поляки. А поляки будуть перенесені на землі, що, як кажуть нацисти, є „чисто польські". Є ними ті, що творять тепер „польське генерал-губернаторство".

ПРОБИВАЮТЬ ДОРОГУ КОРАБЛЕМ

Федеральний уряд вислав корабель прибережної сторожі „Ноґеток" для пробиття дороги ледом на ріці Делавер між Трентоном і Філядельфією.

Капітан корабля сподівається, що як він проломить лід у долішньому бігу руки, то води самі знесуть його до моря. Як це не станеться, то робота, замісць одного дня, забере три дні.

„БУНДОВІ" ТАБОР НЕ ПОВІВСЯ

Табор для хлопців, що його влаштував „Німецько-Американський Бунд" коло Япгенку, на Лонг Айленді, виставив суд на продаж за довги.

ВДАРИЛО ЩАСТЯ В ХАТУ

Група рибаків з Галифексу, в Новій Скотії, піймала в сіті великого кита. Не знаючи, що з ним робити, вони привязали його тимчасом до одного приватного причалу. Поки надумалися, що з ним робити, кит дістався підчас відпливу під причал і став його розбивати хвостом. Рибаки кинулися до нього з сокирами й убили його. Та тепер вони не знають, як добути зпід причалу тушу кита, що має 22 стопи довжини, не розбиваючи причалу.

„ПІДЮДЖУЮТЬ" ДО ВІЙНИ

МОСКВА. — Орган советської молоді лає американську, англійську та французьку пресу за те, що вони є лицемірами, брехунами та тими, що підджують світову війну „підюджуванням" до війни.

ЗАКИДУЮТЬ КРАДІЖ МАШИНИ ВАГИ ОДНОЇ ТОНИ

Перед карним судом у Ню Йорку станули два чоловіки й призналися, що вони вкрали з одної друкарні й сховали в мешканні одного з них лінотайп, себто машину до складання, що важить тону (2,000 фунтів). Обвинувачені призналися до вини.

ВЖИВАЮТЬ БАЛЬОНІВ ДО КОРМЛЕННЯ КАЧОК

Риболовсько - Мисливська Комісія стейту Ню Джерзі позичила від американської фльоти малих бальонів, яких уживається до обсервацій, щоб з них кормити дикі качки, котрим цьогорічна люта зима грозить голодом.

З цих бальонів мається скидати поживу на стави, що їх признано резерваціями для дикого птацтва.

ВИПАДКОВА СМЕРТЬ ВЕТЕРАНА В ШПИТАЛІ

Майкел Гарднер, 96-літній ветеран Громадянської Війни, що перебував у домі для жовнірів і моряків в Ірі, Па., згинув від дивного припадку, коли крісло на колесах, на котрому він сидів, покотилося крізь відкриті двері по сталевих сходах.

ПОСОЛ НА СУДІ

У повітовому суді в Ню Сіти, Ню Йорк, поставлено на суд як обвинуваченого за спроневірення Лоренса Морея, стейтового асемблімена з повіту Роклend, котрому прокуратура закидує, що він узяв 49,000 долярів з маєтку одного свого клієнта й виплатив майже половину цеї суми одному грачеві в перегони.

ПОЛЮВАННЯ БЕЗ ДОЗВОЛУ

Урядовий наглядач мисливства в Гризволді; Айова, почув, як пять хлопців хвалилися, що вони пішли поза школу, щоби полювати на заяці. Призналися при тому, що вполювали кілька заяців.

„Деж ваші дозволи на полювання?" — спитався урядник. Хлопці призналися, що їх не мали. Коли урядник хотів їх арештувати, вони сказали йому, що вони рушниць із собою не мали. „Ми просто гналися за ними й спіймали девять". Урядник не знає, чи їм треба було урядового дозволу на ловлення заяців цим способом.

ОСТАННІ ВІСТІ З ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ

РИМ. — Тяжко, дуже тяжко тепер видістатися з західньо-українських земель, що опинились під Советами. Тому і такі скупі доходять тепер відомості про те, що там діється. Беріг Сяну обложений дротом. Советські стежі пильно слідять, щоб ніхто не передерся через дротяні плоти. Кого тільки побачать над берегом, зараз стріляють. Ще одному можна якось перейти, але з родиною ніяк. А донедавна це ще було можливе. Треба тільки було мати якийсь дешевенький годинник і підкупити ним стежу.

Обмосковлення Львова.

До Львова, як і до інших західньо-українських міст, прибуває щораз більше москалів, котрі займають ріжні уряди. При ново отворенній московській гімназії у Львові заложено вже інтернат на 150 осіб. У кожній гімназійній клясі є вже по одному ученеві, або й по два з Советщини. Це шпиги. Таке саме є і з учительським персоналом. Уже є наслані спеціяльні вчителі-шпигуни. Вони ніби на те, щоб завести такий плян науки, який є в Советчині. З Галичини вже вислано трохи молоді на вищі студії до Московщини.

Реєстрація чоловіків.

З днем 7. січня б. р. покінчено реєстрацію всіх чоловіків у віці від 17 до 60 років. Кажуть, що це сталось у звязку з військовою бранкою. Незабаром покличуть пять річників.

Комітет на Засянні.

На Засянні функціонує спеціяльний допомоговий комітет, на чолі якого стоїть відомий професор Кубійович, що сам походить з Лемківщини. Комітет піклується культурно-освітньою й економічною організацією українських земель, що опинились під німецькою окупацією. В склад того комітету входять між іншими Васіян, Гнаткевич і деякі інші. Властивий його осідок є в Кракові.

Советська комісія.

В Кракові знаходиться советська комісія для переселення українського населення з Лемківщини і Холмщини. На чолі цеї комісії стоїть москаль Літвінов (він не має нічого спільного з Літвіновом-Фінкельштайном, бувшим советським народнім комісаром заграничних справ). Дехто голоситься і хоче пересилитись, головно з Холмщини. Зголосились і деякі з Лемківщини, але тільки з москвофільських сіл. Німці не примушують нікого покидати землю.

Що є з поляками?

Нема сумніву, що полякам дуже тяжко жити під німцями. Цей тягар збільшується ще тим, що вони тепер цілковито розбиті й розгублені, бо не мають ніякого проводу й звязку між собою.

ПРИВІТ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ЕСПАНСЬКІЙ МОЛОДІ.

МАДРИД. — Українська Пресова Служба в Мадриді повідомляє, що в першій половині січня б. р. відбувся Четвертий Конгрес Еспанського Студентства, зорганізованого в „Сіндікато Еспаньоль Універсітаріо". З цеї нагоди представник Центрального Союзу Українського Студентства (ЦЕСУС) зложив на руки президії вище згаданої організації такий привіт: „В імені президента ЦЕСУС-а і як його представник в Еспанії маю честь витати Еспанське Студентство у вільній батьківщині та бажаю найкращих успіхів у працях конгресу з повним переконанням, що українське студентство знайде в еспанських товаришів щирих приятелів у боротьбі за визволення України від окупації московського комунізму". Як для відродження України українське студентство завжди було в перших рядах у боротьбі та поклало гекатомби жертв за її визволення, так і еспанське студентство було зародком і огнищем національної ідеї, в імя якої боролися вони та знищили всі комуністичні зазіхання створити в Еспанії філію Москви. Тому дорожить воно своєю перемогою над комунізмом та щиро симпатизує з Україною в її боротьбі з Москвою.

ЗАЦІКАВЛЕНІ БОРОТЬБОЮ УКРАЇНИ.

МАДРИД. — Генеральний секретар комітету боротьби з Третім Інтернаціоналом повідомив Українську Пресову Службу в Мадриді, що справа України, як і боротьба України з комунізмом, є для еспанців справою дуже великого значіння. Тому радо приймуть усі вістки, що подають відомості про ту боротьбу. Осідок комітету є в Барсельоні.

УТІКАЮТЬ З ТАБОРІВ.

БІЛГОРОД. — На території Югославії зявилося багато поляків, що вибтікали з таборів інтернованих у Румунії й Мадярщині. Втікачі голосяться до польського війська в Франції, або до аліянтських військових частин, що є розташовані в Сирії чи середущій Азії.

ФРАНЦУЗЬКІ БОЙОВІ ОКОПИ ЗИМОЮ.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЯК ДОВГО ПОТРИВАЄ ВІЙНА?

Як каже полковник Фредерик Памер, відомий військовий знавець, отсе питання стало нині одним з головних питань американської політики. Важно воно є для Америки тому, що лише відповідь на дальші питання, дуже важні для Америки: як відібється війна на Америці? Як відноситися до війни з політичного, фінансового чи загально-господарського боку? Ці всі останні питання це головні питання, що станули перед певними ґрупами американського громадянства, і відповіди на них ці ґрупи, як звичайно, шукають від американського уряду.

Цей військовий знавець пішов по ріжних департаментах федерального уряду шукати інформацій, котрі далиб йому основу для можливо найрозумнішої відповіди на ці питання. На основі цих інформацій подав він до публичного відома, що в американськім уряді на теперішню війну дивляться щораз більше як на економічну війну. Це значить, що кожна воююча сторона буде старатися не стільки розбити мілітарну силу противника, скільки зломити його господарську силу. Всі воєнні знавці годяться в тому, що Німеччина пробує тепер проломати британську блькаду, поки вона саме пічне голодувати.

Якби судити з останньої війни, то можнаб сказати, що це є хибний погляд. Адже в останній війні кожна сторона пробувала перемогти другу на полі бою, розбити її армію й фльоту. Одначе по великій світовій війні з 1914. року не можна судити війни з 1939. року, бо теперішня війна не в усьому йде слідом за приміром попередньої. Звичайно нова війна поправляє те, що загально вважається помилковим у попередній. Перша світова війна саме показала, що неможливо зломати військову силу держави, не зломавши її сили економічної. Себто, не можна побити жовніра в полі, поки не побється цивіля в запіллі.

Через те й кожна воююча сторона в нинішній війні почінала з того, на чому остання війна кінчилася. Через те кожна сторона зараз на початку війни почінає паювати поживу, себто щадити припаси. Далі кожна сторона почінає стягати з усіх усюдів економічні ресурси.

Через те й американські воєнні, торговельні й фінансові знавці кажуть згідно, що війна певно потриває довго. Конкретно кажучи, вони не сподіваються заломання ні одної ні другої сторони перед двома роками.

З того передбачення виходить важна порада для американського бизнесу як щодо зомовлень воєнних достав так і щодо добування ринків, опорожнених через війну. Америка може добути гарні зиски, коли вона буде робити аліянтам воєнні достави, яких їм треба, а рівночасно коли буде добувати німецькі ринки по всьому світі, покинуті Німеччиною через війну.

Ген. Мілян Г. Недіч (Београд, Югославія).

УКРАЇНСЬКА ПРОБЛЄМА

(3)

IV.

Прикарпатська Русь, або Карпатська Україна.

На півночі граничить з західною Україною недоступними горами Карпатами, серед котрих пливе ріка Тиса. Карпатські українці є відділені від своїх братів горами Карпатами й замкнені самі в собі. Перед війною й по війні Карпатська Україна не була злучена з іншими землями України. Вона входила в склад Австро-угорської держави. Була віддана на ласку й неласку мадярам, котрі завсіди старались, щоб на Карпатську Україну не мали ніяких впливів словяни; щоб нарід український уярмити й схотіли асимілювати. Нарід називали „русинами". Українських шкіл не було, не було ніяких українських товариств. Нарід був темний, неписьменний, 80% не вміли писати чи читати. Інтелігенції було мало, а та говорила мовою мадярською. Релігія на Карпатській Україні греко-католицька й православна. Ще перед світовою війною на православних тодішньої Карпатської України мала великий вплив царська Росія. Карпатська Україна була і є воротами Росії в середню Европу в наддунайські держави, а звідси на Балкан. Так представлялися справи в Карпатській Україні перед світовою війною.

По світовій війні мирова конференція в Парижі прилучила Карпатську Україну до Чехословаччини. В своїх споминах Масарик пише, що він особисто був проти цього, щоб Карпатську Україну прилучили до Чехословаччини, а українці самі хотіли злуки з Чехословаччиною й він на це згодився. Українці на народнім зібранні 16. травня 1919 року постановили прилучитись до Чехословаччини. Злука та відбулась мировим договором сен-жерменським і тріянівським. Чехи зобовязались дати українцям повну автономію. У початкових роках чехи відносились до українців прихильно. Звернули велику увагу на народню просвіту. Закладали школи з українською мовою, позволили закладати господарські, економічні, національні й культурні товариства. До 1932 року було в Карпатській Україні 433 народні школи українською мовою, 4 реальні гімназії, і 10 міських. З часом справи почали мінятись на некорисгь українців. Чехи даного слова не додержали, автономії українцям не дали й почали українців час від часу переслідувати. Такий стан непорозумінь тревав до чеської вересневої катастрофи.

Тепер ситуація українців змінились. Після мінхенського договору Карпатська Україна дістає повну автономію. Простором велика 47,000 км. кв., а мешканців нараховує 775'357. Найбільше українців 600,000, жидів 91,255 та мадярів 34,102. Бідна та частина української землі стає піємонтом України й колискою націоналізму та пострахом для її ворогів. Столицею Карпатської України було маленьке містечко Хуст, тут сиділа українська влада. Найбільші міста, як Мукачів і Ужгород забрали мадяри. Індустрія Карпатської України бідна й вона була в руках жидів. Українці занимаються хліборобством, скотарством та вирубом лісів. І хто знає чи на краще булаб змінилась доля українців, колиб не інтрига ворогів України. З одної сторони була загрожена Польщею а з другої Мадярщиною. Як одна такв друга боялась іще більшого розвитку українського націоналізму. Це було їм сіллю в очах. Обі держави почали робити старання, щоб знищити Карпатську Україну. Вони хотіли поділитись Карпатською Україною, щоб у цей спосіб зробити спільну границю. Робили старання в Берліні, але Німеччина на це не хотіла згодитись, беручи під увагу свої особисті користі. Вороги інтригували, а життя Карпатської України розвивалось нормально. Українці з дняв на день йшли вперед. Влада замикає Бродія, закидує йому, що він іде на руку мадярам, називає його зрадником. Чеська влада хоче дати свойого міністра, українці протестують, але під кінець Ґенерал Прхала стає міністром Карпатської України, і в руки свої бере поважні функції. Життя пливе далі й ніхто не передбачає трагедії. Польща й Мадярщина непокояться.

Польща завзялась на силу знищити Карпатську Україну, бачить, що не має спокою з українцями західньої України. Влада у Варшаві каже, що гніздо ос мусить розігнати. Через це Польща міняє свою політику, не дивиться на Берлін, а їде в Москву, щоб там обговорити, яким способом стерти з лиця землі Карпатську Україну. Прийшов час розбору Чехословаччини. Карпатську Україну кріваво забирають мадяри. Так закінчилася самостійність Карпатської України.

Карпатська Україна із стратегічного погляду є дуже важною країною. Це ворота на дунайські держави й на Балкан. Неодна держава, сусідуюча хотілаб мати цю маленьку країну".

V.

Чи можлива злука українських земель?

Такі то частини земель, як зпід Росії, Польщі, Румунії та Мадярщини, треба злучити разом і збудувати нову державу, Велику Україну. Нам остається мало, бо тільки запитати: А є це можливе? Коли і як? Чи захотять ті всі держави добровільно віддати ті землі, щоб повстала Велика Україна? Мало є виглядів на потвердження відповіди.

Чи Совєтська Росія згодиласяб на відірвання від неї України? Що це для неї означалоб? Добровільно — ніколи. Це моглоб статись тільки дорогою війни, або крівавою революцією. Правда, сьогоднішня Совєтська Росія не є спосібна до оборони ані з суші, ані з моря. Які були би наслідки для Росії, колиб від неї відірвалась Україна? Це означалоб не тільки розпад Росії, але Росія переставаб існувати, як європейська держава. Відкинена від моря Чорного, Озівського й Каспійського, не малаб ніякого впливу на европейську політику. Викинена з України на гори Урал і Сибір, сталаб азійською державою.

З утратою України Росія ніколи не булаб великою, сильною та багатою державою. Вона стратилаб усі свої природні багатства, також стратилаб Кавказ і Грузію, а як знаємо, ті народи також не задоволені з Совєтської Росії. Через утрату Кавказу й Грузії замкнулисяб ворота Росії до Малої Азії, Персії, до Індії. Отже бачимо, що українське питання для Росії, є життєвим питанням. Це українське питання не є нове ані для Росії ані для Німеччини, воно здавна давен грає у світовій історії необмежену ролю.

А що сталосяб з Польщею, колиб відірвалася західня Україна? Які це булиб для неї наслідки політичні, стратеґічні й економічні? Зо стратою Західньої України, означалоб також упадок Польщі. Польща переставаб грати ролю великої держави, на політику Европи не малаб найменшого впливу. Зо стратою гір Карпат, стратилаб оборонну лінію. Для Польщі гори Карпати це природня оборонна лінія, щось у роді лінії Зіґфріда чи Мажінота. Польща стратилаб підземні багатства як нафту, сіль світляний ґаз та збіжжя. Отже булаб державою малою й бідною.

Чи Польща згодиласяб на відірвання Західньої України добровільно? — Ніколи. Бачимо скільки клопоту дала Польщі Карпатська Україна. Бачимо, що Польща ріжними способами старалась її знищити, бо боялася, щоб у Західній Україні не прийшло до поважних спорів та сутичок. Вона добачувала в Карпатській Україні „осе гніздо" й через те злучилася з Росією, бажаючи позбутися загрози.

Отже чого й кого треба, щоб піднявсяб вирішити українську проблєму? Світова преса каже: — Німеччина. Наперед треба злучити Карпатську Україну з Західньою Україною, щоб у цей спосіб зробити Піємонт будучої нової великої держави. Ті самі часописи пишуть далі, що теперішній час є найкращий до використання. Як бачимо Анґлія й Франція цілком не цікавляться українським питанням. Німеччина має вільні руки на сході. Знаємо, що 1934 р. вожд Райху просив Анґлію й Францію, щоб дали йому вільну руку на сході. Німеччина, щоб забезпечитись на заході будує оборонну лінію Зігфріда й пропонує Франції 20-літній пакт ненападу. Це все тривожить Росію. Бажання й писання Альфреда Розенберґа 1931 р., стають актуальні. Він писав: „Україна від Росії мусить відірватись. Повстане сильна вісь Берлін—Київ, тревалий союз Німеччина—Україна й буде одна граница, германсько-українська".

Бачимо, що бажання Німеччини є правдиві збудувати Велику Україну. В часах великої німецької активности й серіозного думання відбудувати Велику Україну, львівський „Новий Час" писав так: „Німеччина бажає, щоб на сході була українська держава, але без сумніву вона в тім бачить тільки особисті користі".

Українці й українська еміґрація є твердо переконані, що українське питання мусить рішитися в найближчому часі. Тому спитаємо, чи це можливе. Одно є правдиве, що Німеччина примушена йти на схід з огляду економічного, індустріяльного та торговельного, радо помоглаб у створенні української держави, але під умовою, що буде мати особисті користі. Алє питання, чи Німеччина радо пішлаб у війну, щоб відбудувати Україну?

Стопроцентово можна на те відповісти, що ні. З військового погляду, це булаб авантура, скок у пропасть, чого Німеччина не хоче робити й ніколи не зробить за ніяку ціну. Наскільки Німеччина хотілаб рішити це питання тільки війною, то знайшласяб у тяжкім стратеґічнім положенні, наслідки для Німеччини булиб дуже некорисні й відповідальність за все понеслаб тільки Німеччина. Отже бажання українців відбудувати свою державу, Велику Україну є дуже тяжке, проблема замрачена, а на її рішення ще не є тепер час. Та можливо, що все переміниться в користь українців, бо так є, що й найбільші пророки не можуть тепер розумом передбачити ходу дальших подій.

VI.

Закінчення перекладача (Д. Моша).

Ось так закінчив свою статтю ген. Недіч. Від написання цеї статті зайшли в Европі великі зміни. Настала та велика війна, з якої, як заповів і сам ґенерал, може зродитися і Велика Україна як самостійна держава. Тепер цілий світ уже знає, чого домагається український нарід. І найбільші вороги української державности та самостійности відчувають, що отсе таки прийшов час повстання Великої України як самостійної держави. А як хто з нас думає, що наші вороги сильні і не дадуть визволитись, бо мають армії, поваи, літаки, ґенералів і т. п., то міг переконатися, що те все нічого не значить у тому розуміні, що й воно може скоро завалитися і не встоятись перед потрясенням. Саме останні провали ніби великих держав упродовж кількох днів навчили вже навіть наших ворогів ставитися серіозно до визвольних змагань українського народу. Ми хочемо жити як державний і самостійний нарід і будемо жити, хоч здійснення цього нашого бажання що може вимагатиме від нас і мілюнових жертв крови. Та ми мусимо бути готові до тих жертв кожної хвилини. Ті жертви це та властива запорука, що гарантує нам нашу свободу. А це тому, бо вона оперта на наших власних силах.

(Кінець)

Клявдія Бобинкевич.

У ТІНІ ГЕРОЇВ

(Спомин з недавнього минулого).

24)

А тому я бачу кругом рабське безділля. Не ждати на жениха, а самій добувати волю. Женихів щораз менше, а може саме в цім буде щастя для народу, що жінки присилувані будуть іти в народ?... Ох, раби, раби! Як не вихіснували всі ті свободи за часів Австрії, що за них можна будоб так скріпити й зцементувати нарід і його свідомість, що нині це булаб кріпка твердиня вся Галичина. Так не дбають і нині про те все... А це пімститься люто. І незадовго! Я бачу вже тепер, як ляхи ще не кодк звужують діяльність для українців. Як вони втинають їм усі можливості піти в народ, щоб його просвітити і збагатити! А як це триватиме не рік, два — а довгі десятки... що тоді буде з вас, з Галичини?"

Я сумно глянула на Тютюника. Справді, що тоді з нас?... Половина перейде в табор ляхів і стане яничарами. А друга половина збідніє й загине марно. Ні?... Цеж не кілька літ, а довгі десятки в ярмі у ляха, відвічного, історичного ворога нашого народу!

Мені стало сумно. Вже мене не радували ні погідна днина, ні степлений настрій. Бо наче ніж стояв у серці: десятки літ у неволі ляха! Мій бідний нарід, мої браття...

„Отамане, невжеж нема рятунку? — запитала я.

Тютюник не відповів зараз. Його думки наче б не були біля нього, а буяли в інших сторонах, що їх треба було прикликати звідти. Опісля пристанув і сказав важно:

„Колиб галичани не раби, то, на мою думку, вони і теперпер не пропалиб! Бо можна й тепер, у неволі ляха, гуртуватися, закладати стоваришення економічні та працювати над комерційним, торговельним та індустрійним піднесенням народу. Цеї праці не може заборонити навіть лях! А вона дуже пожиточна. Бо видирає зарібок з руки жида, що досить уже доробився на нашім народі, а пізніше показався його великим ворогом. Колиж нарід матиме зарібок у своїх руках, тоді піднесеться й економічно, що за раз потягае за собою розвій, культуру, просвіту. Тоді я міг би сказати: це все не страчене. Розвивайтесь економічно та індустріяльно. Але... і тут треба боротьби. Завзятої, впертої і хитрої, не менше як на фронті. А до того галичани не здібні. Вони не зробили цього за часів Австрії, що тоді так легко було, не зроблять і тепер... Занадто пішло в їх вдачу те майже шістьсотлітнє ярмо ляха. Бо подумайте: від 1340 року!"

Хоч слова отамана мене різали наче ножем і ятрили мою душевну рану, то все я перечила його думкам. Я закидувала йому його песимізм. Я казала, що може зайде яка зміна і поліпшить положення народу в Галині. Може констеляції політичні доведуть до того, що Москва провалиться скоріше, ніж ми думаємо, тоді повстане наша держава і з тим відразу зміниться положення галичан.

„І Москва і Польща є і будуть вічними ворогами України.

„Бо вона хоче бути самостійна і відлучитися від Росії. Колиж Україна є самостійна, тоді займе Крим, і не лише що відтягне від Росії найкращу землю, шпихлір Европи, але і відітне її (Росію) від Чорного моря. Отже це перечить життєвим інтересам Росії, тому вона не віддасть України за ніщо в світі. Теж саме з Польщею. Коли повстане українська держава, тоді зажадає всіх своїх земель, що заселені українцями. Отже Галичину від Сяну і Волинь і Холмщину і Полісся і Підляшшя... Разом пять великих волостей. Що лишиться тоді Польщі?... Вона зникає до маленької, невідомої держави. І вона це добре знає. Тому не допустить до освідомлення українського народу. Тому скріпить ярмо над ним і розбиє нарід на малі ґрупи, без едности".

VII.

Ще ріжні проблеми пояснював мені закорінедь. Він визнавався прегарно в ріжних політичних комбінаціях, усяких звязків, історії минулого кожного народу. Це, здається, були ті самі розмови, що він провадив з моїм батьком.

Слова його плили й плили. Прегарна мова, її музичний звук наче весняним леготом овіювали мою душу. Передо мною відчинився безмежний обрій політичних можливостей. (Дальше буде).

ЧИ ЦЕ АРЕНА ДЛЯ ГРОМОВОЇ ВІЙНИ?

Гітлер заповів у своїй промові в Берлінській Спортовій Палаті, що Німеччина незадовго пічне війну наново.

СУМНІ НАСТРОЇ СЕРЕД УКРАЇНЦІВ У БРАЗИЛІЇ

(Лист з Південної Америки до канадійських „Українських Вістей").

Як усюди по еміґрації, так і в Бразилії наш нарід дізнав і ще досі дізнає немалих труднощів у щоденному житті. В перших початках свойого побуту в Бразилії наш нарід поборював з дня на день дику природу, мозолився в поті чола, щоб видерти в запущеної непривітної землі в бразилійських пралісах — шматок хліба на прожиток. Непривітне полудневе підсоня морило дорешти виголоднілого робітника хлібороба. Приїхав він сюди без цента-шага, не з ґаразду, а з конечности, і то елементи найнижчої верстви, що не посідали не лише знання освітнього, але й без знання господарського чи економічного. Це попросту вибиралися за море наймити, що служили на панських фільварках. З такими засобами не легко приходилося кожному такому еміґрантові добитися якої господарки. Він сам, як батько родини, не мав де переспати, не мав де скритися від дощу, дикого звіря чи гадюки; а що при тім сказати про малі діти? При таких злиднях і недостатках та противностях багато наших людей кінчило життя таки під голим небом, без опіки й останньої передсмертної прислуги.

Так! Треба сказати правду — чорно бідував український хлібороб, але працював завзято й постійно, бо хотів жити бодай тут за морем, хоч не на своїй землі, але жити свобідно, не під панським багогом-нагаєм.

На жаль, завівся в своїх надіях і бажаннях. Вже в перших хвилинах еміґраційного життя, коли в слід за народом пішли й священики, що розуміли їхні потреби в чужому краю й серед нового непривітного окруження, хотіли як добрі пастирі ділити з тим народом долю й недолю, то вже тоді терпів наш нарід другу, ще прикрішу муку, бо муку душевну-моральну. Здичілий тубилець позавидував чужинцеві щастя, того щастя, що вспокоює схвильоване турботами серце, що вливає надію на краще завтра. Позавидував... І вже тоді зачинає наш нарід душевний скорб, бо мусить скриватися разом зо своїм священиком, щоб відправити й вислухати Служби Божої чи проповіди; мусить сторожити священика в темну ніч, бо цей здичілий індийський нащадок напосівся на його життя. А цяж історія не тривала день, або місяць, ані рік — вона ще й сьогодні повторяється.

За що нарід терпить?

Це питання домагається відповіди короткої, що дала би бодай у части зрозуміти читачам, чи слушно й справедливо Бразилія видала невблаганий клич: **перелицювати еміґрацію!** Розуміється, новий континент бразилійської імперії потребував рук і засобів, щоб надати лице Бразилії, яке вона сьогодні має. Природа звісна всьому культурному світові, як одна з найбільш дикої та гористої частини континенту. Ті гористі й карколомні дебри та непрохідні ліси мусів прочищувати й мостити дорогу новоприбулий еміґрант.

І тільки еміґрація зробила Бразилію доступною для людської стопи, еміґрація получила гостинцями комунікаційні осередки; еміґрація розпорошила землю, видобула її зпід віковічних деревищ та приготовила її до засівів. Дали теж початки школам, що сьогодні розсіяні по найдальших закутках, але в них уміщені вже новоспечені бразилійці, а не свідомі еміґранти. Таким уже тепер не вільно сісти за катедрою вчителя, ані занимати якогонебудь становища. Колись учили й катехізму по школах, сьогодні вже й образи скидають по тих школах, що їх еміґрація збудувала своїм коштом. За що нарід терпить?

За те, що робив Бразилії прислугу, що підніс її до державного становища, за це, що дав Бразилії все, що було в його силах і спромозі. За це все тепер еміґрація не має в бразилійських властей найменшої вартости. За це **бразилійська еміґрація терпить переслідування.** Що більше! Бразилія невблагано працює над цим, щоб еміґранта перелицювати на своє копито — значить: затерти всяке почування, що має в свойому серці кожна нація, як окремішна й відмінна від бразилійської, що прибула сюди з континенту европейського.

Робить це бразилійський уряд навмисно, свідомо й послідовно, і то всякими можливими, а навіть нахабними й некультурними способами. Ця дика й невмісна робота обнімає всі ділянки суспільного й релігійного життя, почавши від щоденної бесіди в родині, а скінчивши на найвищій інстанції церковних властей.

Релігійні депресії.

Вище сказані гадки потверджую не голословним балаканням, бо це булоб з моєї сторони очерненням, але подаю доконані факти, що їх допустився бразилійський уряд прилюдно та в брутальний спосіб.

Українська преса вже згадувала пару разів про такі несмачні вчинки й потягнення, що нарід на еміґрації в Бразилії бачив і покрився смутком з приводу таких сцен. Український тижневик „Українське Слово" в Буенос Айресі описував у ч. 45 і 47 з 1939 р. про непривітні сутички й каригідне поступовання бразилійських властей у Куритибі саме в ту хвилину, коли Візитатор Апостольської Столиці, Преосв. Іван Бучко, висланий до українців Південної Америки, урядово відбував свої функції в католицькій церкві оо. василиян. Цей факт уже знаний і вияснений, тому нам лишається хіба лиш один термін: горендум. Та сцена в куритибській церкві, в приняві Єпископа й Достойника Католицької Церкви, це вже завершення шалу дикої й некультурної юрби, яка попросту стратила почуття гуманности, не то релігійности. З релігією й духовними властями бразилійський уряд уже давно перестав числитися.

Відколи диктаторська примха перейшла як зараза на бразилійський уряд, від того часу не має спокою не лише нарід, але й Католицька Церква як інституція Божа та Її власті. Клич: перелицювати еміґрацію, а конкретніше: пропаґанда націоналістична, що тепер така популярна в Бразилії, що без пощади нищить на першому місці релігію, а вслід за тим мову й освітньо-народне життя.

Здається, не було між українським населенням у Бразилії священика, якого оминулаб маніпуляція бразилійських салдатів та тягання по поліції. Розуміється, не за злочини, а лише **за вживання рідної мови в церкві** при богослуженнях та проповіданні Божого слова. Найсумніші хвилини таких релігійних депресій пережили минулого року оо. василіяни в Прудентополісі. Це містечко, як найстарший осідок нашої еміґрації, де саме скупчені всі священики-монахи, що розїжджаються по. сусідніх кольоніях, має найбільш оживлений рух і культурні здобутки, що їх придбали оо. василіяни впродовж сорок і кілька років. На них накинулися цивільні власті з домаганням, **щоб говорили проповіді по португальськи, а не по українськи.** Було це в травні в часі урочистої Служби Божої 1939 року.

Священик, що говорив проповідь у церкві, це родженець бразилійський, походження українського, студіював богословію в Римі, отже сподівався, що за перший раз не викличе таких сумних наслідків, як це показалося незабаром. По відправі приходять узброєні салдати з командантом поліції й арештують священика, не приймаючи жадних вияснень справи. На прохання найстаршого Настоятеля Провінції відповідає командант, що всіх виарештує, бо в нього навіть е п и с к о п, що дає р о з п о р я д к и священикам, не має вартости. Якщо в тій церкві буде говоритися по українськи, то він церкву повалить, а жадних уступок не узнає...

Крім цього накинувся в лайкою й образливими кпинами на бразилійського епископа та всякі власті церкви. Чи не пахне тут комунізмом? А проте горлає преса, розуміється під натиском: „О, Бразилія добра"! Ту саму нуту мусить співати вся чужинецька преса в Бразилії. Що це за тон, а які його грають музиканти, а як будуть танцювати слухаючі — не трудно відгадати!

Вкінці заарештували й самого Настоятеля Провінції за те, що боронив собі підчиненого священика. По переслуханні на поліції вивезли до Понта Ґроси; тут повідомлений епископ хотів побачитися з арештованими священиками, однак і його не допустили. Нарід, що бачив захowання салдатів у парохіяльній канцелярії і чув їдкі слова неокресаної бразилійської поліції — то плакав, то бурився, бо не міг зрозуміти нахабности й брутальности узброєних службовиків. По двох днях знову повезли арештованих до вищої інстанції в столицю Парани — до Курітиби. Колиж по протоколах отці вдалися до міністра справедливости, в і д п о в і л и компетентні чинники, що вони про такі поручення й розпорядки поліції нічого не знають. Зовсім подібно, як недавно відповіли на протест епископа Апостольського Візитатора. Значить, що тут нема що складати на непорозуміння, тільки бачити хитро обдуманий плян діявольської роботи, а потім дволичне Пилатове обмивання рук.

Чи Бразилія є добра"? Нехай кожний читач відпосіть собі тими думками, що роїлися нам у голові, коли ми читали про большевицький „рай" на землі.

Тепер спитаймо себе, за що той український нарід має хвалити бразилійський устрій та поведінки їхніх властей? Народові не висихають очі від сліз. У початках плакали над своїм власним горем, а тепер плачуть на вид переслідуваної церкви та напастованих священиків, а навіть самого Владики. Справді, добра заплата працюючій еміґрації в Бразилії за труд, за страчені сили й здоровля в диких горах і непрохідних лісах!

Для ближчої орієнтації подаю імена тих священиків, що терпіли в Бразилії насилля й переслідування.

Крім латинського духовенства були арештовані:

о. Йосиф Мартинець ЧСВВ, Настоятель Провінції.

о. Йосафат Роґа ЧСВВ, секретар Провінції; о. Клим Бжуховський ЧСВВ, ігумен у Куритибі, о. Мелетій Камінський, ЧСВВ, ігумен у Прудентополісі. Інстиґовані: о. Венедикт Мельник ЧСВВ, парох Жанґади; о. Евстахій Турковид ЧСВВ, парох Ірасеми; о. Іримарх Маланяк ЧСВВ, парох Кальмону; о. Орест Карплюк ЧСВВ, парох Пітанґи; о. Вартоломей Сенюта ЧСВВ, помічник; о. Маркіян Шкірпан ЧСВВ, протоконзультор; о. Клим Приймa, парох Малету; о. Петро Бусько, парох Вера Ґварані; о. Петро Процьків, парох Дорізону; о. Омелян Ананевич, бувший парох Малету.

Подав еміґрант:

Е. Далекий.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 375., відбудуться в неділю, 11. лютого, в год. 12:30 пополудні, в домі У. А. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Просимо всіх членів прибути начас. Корисні справи до вирішення. Довгуючих членів проситься вирівняти свої залеглости. — Уряд.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Збори Тов. „Мир", від. 324., відбудуться в суботу, 10. лютого, 1940, в домі Укр. Громади на 23-тій і Бравн, в 7. год. веч. Через свята багато членів не платили вкладок минулих зборів, тому проситься, щоби поплатили на цих зборах. — О. Горохівський, предс.; П. Максимович, кас.; Мих. Туркот, секр.

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Відділ 312. відбуде свій мітинг в пятницю 9. лютого, в годині 7:30 ввечір, в домі парохіяльнім. Проситься прибути точно начас і не забути дати 9. лютого 1940. — В. Хміль, секр.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349., відбудуться в неділю, 11. лютого, в 2 годині точно, в Набожинського Проситься всіх членів прибути на збори. — Ілько Шеґера, предс.; Дмитро Фидина, кас.; Микола Лісний, секр.

АНҐЛІЙСЬКА КОРОЛЕВА РОБИТЬ ПЕРЕГЛЯД ШОТЛЯНДСЬКОГО ПОЛКУ.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ОСТЕРІГАЮТЬ.

Деякі американські ґазети завели в себе звичай при подаванні заграничних новинок додавати заввагу: „Депещі з Европи й Далекого Сходу підлягають цензурі при їх джерелі".

Це осторога читачам, що ці вістки можуть не мати певних фактів, які, якби були подані, змінялиб до певного ступня значіння новинок.

Так роблять одні ґазети, щоб не давати своїм читачам баламутитися вістками. Зате є ґазети, які зо шкіри вискочилиб, щоб лише їх читачі побаламутилися.

ДЕМОНСТРАЦІЯ Й ЕМАНЦИПАЦІЯ.

До вістки про демонстраційне закинення заслон на лиця узбекськими жінками приходить тепер ще одна вістка, яка саме ілюструє вартість демонстраційного відкидування заслон.

Якийсь узбекстанець, котрого жінка відкинула заслону з лиця, так цим огірчився, що напав на свою жінку й на її матір. Матір убив, а жінку вбити не дали йому сусіди.

Депеша підчеркує виразно, що він комуніст. Навернення на комунізм зовсім не викинуло молодому узбекстанцеві старих поглядів на заслону жіночого обличчя.

ЗНАЙШЛИ ВИХІД?

Донесення додає, що молодого комунсіта за це розстріляли.

Що це може відстрашити інших молодих людей від такого гарячкового наставлення до справи заслони жіночого обличчя, ясно.

Одначе чи нема в цьому вживанні страху признання, що розумне слово не помогло?

ДЕЩО ПРАВДА, ДЕЩО НІ.

Подають з Парижу, що з Берліну розсилано радіом недавню промову анґлійського міністра фльоти, Чорчила. Замічено, що в німецькій розсилці появились окрики невдоволення публики, яких не було в первісному тексті промови.

Здавалося, що це собі нічого. Одначе, як таких окликів підчас промови не було, а в радіовій розсилці вони є, то радіова розсилка є неправдива.

Пощо вона була зроблена, можна догадатися: німецькому урядові видно йшло викликати в слухачів враження, що й анґлійці не вдоволені з промови свого міністра.

ЧИ ЛИШЕ ЧЕРЕЗ ТЕ?

Доносять з Лондону, що анґлійські накладні постановили зменшити видавництво книжок.

Подають як причину: недостачу паперу.

Добре, що лише через те. Багато гірше булоб, якби прийшлося зменшувати видавничий рух через брак читачів.

МІЛІОНИ ЖЕРТВ.

Польські пропаґандні бюра не перестають писати про страшні знущання німців над поляками. При тому кожне наступне донесення подає більше число жертв.

Останнє донесення дійшло вже до цифри 5 мілінів убитих німцями поляків.

Це скидається трохи на донесення про турецькі масакри вірмен, що одного року доносили про вимордування всіх вірменів у Туреччині, а на другий рік подавали знову про вимордування мілінів вірмен. І так далі.

ЯК ВИМОВЛЯТИ.

Коли конґресовий комітет займається таким питанням, як вимовляти слово „tomato", то він узявся за справу, що належить не до законодавців, а до мовознавців.

До законодавців вона не може належати, бо законом такої справи вирішувати не можна. Навіть якби на тих усіх, що вимовляють це слово як „томато", наложити кару, не знайдеться в Америці суду, що хотів би такий закон виконувати, себто накладати кару.

Як конґресмени своєю ухвалою просто сказали, що більшість добрих знавців анґлійської мови вимовляє це слово як „томейто", то поступили розумно; як вони сказали, що люди повинні його так вимовляти, то вони переступили межі свого уряду й лише себе осмішили.

Знай, шевче, своє діло, а поза копито не пхайся.

ЖЕРТВА ГІРСЬКОЇ ПРИГОДИ ВИЗДОРОВЛЮЄ

Вебстер Джовнс, 19-літній студент Гарвардського університету, що пробував дістатися на лещетах на гору Вашинґтон і по дорозі малощо не замерз, лікується в шпиталі в Лителтоні, Ню Гемпшир. Лікарі кажуть, що йому не грозить ніяка безпосередня небезпека. Його товариш, 21-літній Карл Сакс, що згубив його в сніговиці й дістався потім до табору й вислав робітників на стейтовій дорозі на рятунок товаришеві, має відморожені пальці в ногах. Лікарі припускають, що треба буде йому кілька з них утяти.

ЗАТРОЄНІ ҐАЗОМ ПІДЧАС ПРАЦІ

Вісьмох робітників підприємства „Комфорт Дрес Ко." у Ню Йорку зачадив моноксидовий ґаз, що добувався із зіпсуотї машинерії до прасування одіння в тій фабриці. Всіх робітників і робітниць рятовано наперед на місці, а потім трьох з них відставлено на дальше лікування до шпиталів.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БОСТОН, МАСС.

За один український конґрес.

Дня 25. січня б. р. відбулися другі збори в справі українського конґресу. На тих зборах були присутні представники з таких місцевих українських товариств: Українська православна парохія, тов. Запорозька Січ, тов. ім. Е. Коновальця, відділ 238 У. Н. Союзу, сестрицтво Покрови Пресв. Матери, Союз Українок ім. Л. Українки, відділ 44 СУА, Орґанізація Державного Відродження України, 27 відділ, тов. Український Хор, Молодечий кружок "Дочки України", тов. ім. М. Драгоманова, від. 39 У. Р. Союзу, тов. У. Н. Союзу, відділ 374, тов. Бостонські Українці, тов. Союз Українських Організацій, Корпорація Українського Дому в Матапан, Масс., Український Клюб Американських Громадян, Буковина. На цих зборах ухвалено таку резолюцію:

Представники місцевих українських товариств у Бостоні однодушно заявляються за один український конґрес в Америці. Наступні збори відбудуться в четвер, 15. лютого, в церковній салі. Радісно витаємо провід центральних українських запомогових орґанізацій, що виявили добру волю злуки в українському конґресі. За їхнім прикладом повинні злучитися всі місцеві українські орґанізації й товариства до спільної праці для загальної української справи. Памятаймо, що в лучності сила і воля самостійної, соборної, народоправної України.

За Комітет Злуки Українських Товариств у Бостоні, Масс.: **о. В. А. Каськів, Микола Давискиба, Петро Боднар, Марта Берестецька, Олександра Шафранська, Петро Мороз,** секретар.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПЕТЕРСОН, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Шевченка, від. 64., відбудуться в суботу, 10. лютого, в годині 7. ввечір, на St. Boniface Hall, 435 Main St., Paterson, N. J. Проситься всіх членів на ці збори, бо будуть дуже важні справи. Хто не буде, буде караний 1 дол. — Петро Фединкевич, предс.; Сергій Вінярський, кас.; Іван Бурнас, секр.; Стефан Сасовський, рек. секр.

WILKES-BARRE, PA., Й ОКОЛИЦЯ

ЗБОРИ ОКРУЖНОГО КОМІТЕТУ

відбудуться

В СУБОТУ, 10. ЛЮТОГО (FEBRUARY 10, 1940)

В САЛІ УКРАЇНСЬКОЇ КООПЕРАТИВИ
833 N. WASHINGTON STREET, WILKES-BARRE, PA.
Початок у годині 7. вечір.

Збори будуть про Всеукраїнський Конґрес. Проситься за приявність всіх урядників і членів відділів: **29, 30, 48, 99, 154, 157, 169, 223, 278, 314, 412.**

ЗА УРЯД:

Іван Малищак, предс.; **Іван Мельник,** кас.; **Іван Зварич,** секр.

ПРОТОКОЛ

ВОСЬМОГО КОНГРЕСУ „ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ".

(Продовження)

(3)

Дискусія над звітом рек. секретаря.

П. Дубовецький: Ставлю внесення, щоб звіт рек. секретаря, д-ра Л. Мишуги, принято одноголосно.

С. Слободян: Піддержую цей внесок.

М. Пізнак: Пропоную, щоб таки дискукувати над звітом д-ра Л. Мишуги, бо це важна справа й кожний повинен ставити питання, чи жадати деяких виянснень.

Голова Р. Смук: Відкриваю дискусію над звітом рек. секретаря.

Т. Свистун: Д-р Мишуга, чи ви піддержуєте „націзм"?

Д-р Л. Мишуга: Ні.

Т. Свистун: Чи ви є тої думки, що ми повинні піддержувати український визвольний рух, у якій країні ми й не знаходилисяб?

Д-р Л. Мишуга: Я про це широко сказав у своюму звіті.

Т. Свистун: Шановні делегати! Ми чули звіт рекордовомо секретаря „Обєднання", д-ра Л. Мишуги. З нього ми довідалися, що рекордовий секретар зробив дуже багато, як тут так і підчас своєї поїздки до Европи. Тому пропоную, щоб за ці всі заслуги, які рек. секретар положив для нашої організації, ми приняли його звіт з одобренням та крім того висловили спеціяльне признання та подяку.

Кілька голосів: Піддержуємо внесення.

Голова Р. Смук: Поки дам цей внесок під голосування, прошу, далі забирати голос.

Н. Гаврилко: Чи „Обєднання" вело яку кореспонденцію з чужинецькими фашистівськими організаціями?

Д-р Л. Мишуга: Абсолютно ні, ніколи.

Проф. О. Грановський: Я даю пропозицію резолюційній комісії, щоб вона ухвалила спеціяльну резолюцію проти тих українських ґазет, що розбивають українське організоване життя та бавляться в звичайне, неетичне доносцицтво.

М. Пізнак: Ми вже знаємо, що д-р Л. Мишуга, як секретар „Обєднання", був висланий організацією до Европи. Знаємо, що він там робив, а зробив він багато доброго. Дехто з противників робить багато галасу з цього, що д-р Л. Мишуга говорив на віденській радіостації. А ми знаємо, бо читали навіть переклад цеї промови в „Юкрейнієн Віклі", що там нічого не було сказано, що суперечилоб нашій політиці, яку ми ведемо в Америці.

Д-р С. Демидчук: Хочу зазначити, що коли мова про українські доносцицькі ґазети, то тепер не першина. В 1917 р. також так було. Але чи зроблено тепер контакт з тими людьми, що так пишуть, щоб це припинити?

Д-р Л. Мишуга: В цій пресі, до якої маємо доступ, ми старалися обмежити цю братовбивчу боротьбу. „Обєднання" готове йти з усіми українськими організаціями, бо цього вимагає українська справа. Але коли така ґазета, як „Народна Воля", називає українських націоналістів аґентами чужих держав і тим шкалює український рух, то яке може бути порозуміння з такими людьми? Називати український націоналістичний рух чужою аґентурою, це злочин і провокація.

Д. Фенканин: Чому „Обєднання" так мало часу присвятило такій організації, як „Організація Оборони Лемківщини"?

Д-р Л. Мишуга: Кожна організація, що пересилала гроші через „Обєднання", ставала тимсамим членом „Обєднання". Так було прим. з відділами ОДВУ, центральною управою ОДВУ чи з відділами УНС і головним урядом УНС. Те саме відноситься і щодо звязку з „Організацією Оборони Лемківщини".

С. Слободян: Чому „Обєднання" так ідиферентно відносилося до збірок на шпиталь, які переводили Рудницькі. Чому воно не дало більше якогось обяснення в цій справі?

Д-р Л. Мишуга: Ми так повідомляли, як нас повідомлювано зо Львова.

О. М. Запаринюк: Чи ОДВУ пересилало гроші через „Обєднання"?

Д-р Л. Мишуга: Так.

Адв. І. Робертс: Поставлений є внесок, щоб дати д-рові Л. Мишузі признання та спеціяльну подяку за його працю в користь „Обєднання". Прошу піддати під голосування.

Голова дає під голосування й внесок переходить одноголосно.

Дискусія над звітом фінансового секретаря.

Голова Р. Смук: Відкриваю дискусію над звітом фін. секретаря, Дмитра Галичина.

Д-р С. Демидчук: Прошу мені сказати, що ви знаєте про гроші, що йдуть на визвольну боротьбу?

Д. Галичин: Гроші пересилано до українських людей-патріотів, які були по ріжних краях. Зазначую, що до Німеччини таких грошей не висилано. Удержання Вашингтонського Інформаційного Бюра плачено грішми, що йшли на визвольну боротьбу.

В. Гречук: Через яку аґенцію пересилано гроші до Европи?

Д. Галичин: Через аґенцію Степана Ковбаснюка.

В. Гречук: На чиї руки пересилано гроші в Карпатську Україну?

Д. Галичин: На руки о. д-ра А. Волошина та на адресу допомогових комітетів у Празі і Братиславі. На всі вислані гроші є посвідки.

О. М. Запаринюк: На яку адресу висилано гроші на визвольну боротьбу?

М. Ликтей: Ми маємо довіря до „Обєднання" й знаємо, що воно висилало в добрі руки, а імена й адреси провірювала контрольна комісія.

Д. Галичин: Я вже сказав, що гроші були висилані до рук широко знаних українських громадян.

О. М. Запаринюк: Чи правдою є, що ПУН пересилав з Европи назад гроші до „Обєднання", щоб за них удержувати апарат ОДВУ?

Д. Галичин: Ні.

Проф. О. Грановський: Зазначую, що Комітет Даєса провірив і звернув фінансові книжки ОДВУ.

Бардак: Як бачимо, все є в порядку. Ставлю внесення, щоби приняти звіт фін. секретаря, даючи йому вотум довіря.

Микитюк: Піддержую це внесення.

Голова переводить голосування над внеском, який переходить одногосно.

(Дальше буде).

ЛІТАК З ГАРМАТОЮ.

Американська армія виготовила цей новий модель скорого й сильного літака. Він має на собі гармату, що стріляє кулями ваги одного фунта і може летіти зо скорістю 400 миль на годину. Набравши ґазоліни, може кружляти на висоті 36,000 стіп на віддаль 1,000 миль.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЛІВЛЕНД, О. Збори Тов. Запорозька Січ, від. 251., відбудуться в неділю, 11. лютого, після Сл. Божої, в Школі Парохіяльній. Отже проситься всіх членів й також членкиць не забувати за важні справи нашого Товариства, бо вже минув місяць від річних зборів, а ми ще нічого не вирішили таку важну справу, якою є наради й вибір делеґата на всеукраїнський національний конгрес. Отже просимо вас всіх членів і членкиць не забувайте за таку важну справу, яка залежить від нас усіх українців. Отже приходіть всі, як один. — Михайло Карась, предс.; Микола Страп, фін. секр.-кас.; Йосиф Керик, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 334., відбудуться в У. Н. Домі, в неділю, 11. лютого, в 1. годині пополудні. Проситься членів приходити на збори, бо трохи сумно для уряду, котрий ви вибрали, що таке мале число членів приходить на місячні збори. Як прийде 5 або 6 членів і то все. На таке велике Товариство, як ім. Івана Франка, так мале число членів бере участь в місячних зборах. Наколи будемо приходити більшістю членів на збори, так щось більшого врадимо для добра і розвою Товариства і У. Н. Союзу. — М. Задерецький, предс.; С. Морозович, фін. секр.-кас.; І. Жук, рек секр.

КЛІВЛЕНД, О. Збори Бр. св. Вас. Великого, від. 364., відбудуться в неділю, 11. лютого, зараз по Сл. Божій, в гали церковній. Справа дуже важна, тому вимагається присутности всіх членів. Також бдуе справа делеґата на Всеукраїнський Конґрес. Також вимагається, щоби кожний член заплатив свою вкладку, як також за діти, в противному разі буде суспендований. — Мих. Бурко, пр.; Ст. Кравчук, кас.; Ів. Сподар, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Місячні збори Бр. св. Петра і Павла, від. 102., відбудуться в неділю, 11. лютого, зараз по Сл. Божій, в гали церковній, Вест 7. ул. і Калич. Кожний член повинен явитись на ці збори, бо є важні справи до вирішення. Довгуючі повинні вирівняти свої вкладки. — Юрій Гірняк, предс.; Д. Корош, кас.; Микола Буськo, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Збори Тов. Сокіл, від. 336., відбудуться в неділю, 11. лютого, в годині 1. пополудні. Проситься всіх членів прийти на збори, заплатити свої вкладки й привести нових членів записати до Тов. Сокіл. — Григорій Кісіль, предс.; Дмитро Загута, кас.; Семен Постолюк, фін. секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. ім. Івана Франка, від. 146., відбуде збори в неділю, 11. лютого, в 1. годині поп., під ч. 13530 Charest St. Просимо всіх членів приходіть на збори і вирівнюйте свої залеглости, не передавайте своїх вкладок один другому, або дитиною і не платіть за місяць, лишаючи решту, нехай там чекають. Від тепер просимо членів приходіть самі на збори, бо в противнім разі поступимо після статуту. Рівнож прохаємо членів впишіть до У. Н. Союзу, хто ще не вписав, свої жени й діти, або знайомих. Постараймося в тім році приєднати членів до У. Н. Союзу. — М. Головчак, предс.; Т. Солодкий, кас.; Д. Ферлей і П. Андрушків, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 75., відбудуться в неділю, 11. лютого, в У. Н. Домі при Мартин ул., в 1. годині пополудні. Проситься членів конечно прийти на іц збори тому, що є дуже важні справи до полагодження. Напоминається довгуючих членів, щоби старались вирівняти свої залеглі довги, бо у противнім разі можуть бути суспендовані. Шановні члени, як вам усім відомо, на минулім мітінгу ухвалено, що кожний один член має постаратись і приєднати найменше одного члена у протягу року часу. Отож хто з вас буде перший і приєднає у цім місяці! Берімся всі спільно разом, то певно що в протягу року здобудемо поважне число членів і відділ збільшимо. — В. Тарас, секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. Надзвичайні збори Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 216., відбулися 27. січня і на тих зборах зістав вибраний новий уряд на 1940. рік: Марія Карплюк, предс.; Анна Олещук, заст.; Параскевія Шавала, фін. секр.; Олена Шпорлюк, рек. секр.; Татіянна Глагола, кас.; Контр. комісія: Анастасія Сеніцька, Катерина Шемердяк і Катерина Швець; до прапора: Татіянна Парійчук; дверниця Текля Станкевич. — П. Шавала, секр.

АЙРОНДЕКВІТ, Н. Й. Місячні збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 289., відбудуться в неділю, 11. лютого, в годині 2. пополудні, в товариша Дроня. Проситься членів прийти на ті збори, бо маємо важні справи до полагодження. Котрий член не прийде на збори і не заплатить своєї вкладки, буде суспендований. — Н. Головка, секр.

ГУДСОН, Н. Й. Місячний мітінг Бр. св. Йосафата, від. 273., відбудеться в неділю, 11. лютого, коло 1. години пополудні, в гали Пакет Бук, 311 Варрен стріт, у важній справі. Дається до відома членам, щоби платили начас свої належитости й місячні вкладки, аби не оставляли довгів з місяця на місяць. — Лев Годованський, предс.; Михайло Лібрук, кас.; Павло Маряк, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Тов. Зап. Січи, від. 367., відбудуться в неділю, 11. лютого 1940, в галі церковній, 303 ГудсонЕве., в год. 2. пополудні. Проситься всіх членів явитись на збори і там заплатити свої вкладки. Зарівнож пригадується членам, що тов. каса не буде більше засилати вкладок за членів за тричотири місяці, а тільки може заслати не більше як за один місяць. Ніяка чужа організація цього не робить, то чому вимагати від своєї? Наколи в чужій платите начас, то чому цього не зробити в своїй? Наколиб ми вміли розуміти свою організацію, то горнулибся до неї і нових членів приєднували. Своя організація більше добра зробить для нас, чим чужа. Уряд Тов. Зап. Січи на 1940 такий: М. Сорохтей, предс.; Ант. Бабій, заст.; Р. Дмитрів, секр.; Дм. Сподарик, заст.; Павло Лиско, кас.; Кор. Сорохтей, заст.; контр. комітет: Ант. Мельник, П. Псюк, В. Войтович; надзирателі хорих: Мих. Попович, Іван Пукіш, Кир. Хомин; прапорчики: Кир. Крук, Гав. Лилак; госп. галі Степ. Чайківський.

ЛУДЛОВ, МАСС. Міс. збори Тов. ім. І. Франка, від. 253., відбудуться в суботу, 10. лютого, в год. 7. вечером, на Українській Гали. Всі члени пожадані явитись на збори, бо є важні справи до обговорення. Також буде вибір делеґата на конґрес американських українців, бо там на тім конґресі будеться виробляти пляни дальшої боротьби проти наших ворогів. Уряд просить, щоби члени платили начас, а то до 24. в місяці. Котрий член не прибуде на збори і не заплатить начас, буде суспендований. Ті члени, що не були ані один раз на зборах року 1939 і не прибудуть наотсі, кас. ані секр. не прийме вкладки без кари 50 ц. Члени, щобц опісля не нарікали, як будете суспендовані. Виж сами ті ухвали завели ще 1924. р., отже ивповняйте ті ухвали. На річних зборах 9. грудня 1939. вибрано: Павло Хомин, пр.; Д. Харк, заст.; Петро Павлів, кас.; Макарій Пукіш, заст.; Іван Приступа рек. і фін. секр.; Петро Пилипів заст.; контр. ком.: П. Пилипів і Мак. Пукіш; надз. хорих: Мих. Мельник і А. Поплавський; прап.: І. Дибель і Т. Заячківський; опік. дітей Ст. Костів; трост. Д. Харко і Сем. Ференц; дверник І. Дибель. — І. Приступа, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Місячні збори Укр. Тов. Січ, від. 39., відбудуться в неділю, 11. лютого, в огдині 3. пополудні, в сали У. Н. Дому. Проситься всіх членів прибути на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Рівнож проситься тих членів, котрі довгують до тов. каси за місячні вкладки, щоби по можности щось сплачували до від. каси, бо в противному разі такий член може бути суспендований і втратить всі права в відділі. — А. Гайдук, предс.; І. Лесюк, фін. секр.; А. Кудлик, кас.; І. Каменюк, рек. секр.

МОНЕСЕН, ПА. Збори Бр. св. Апостолів Петра і Павла, від. 338., відбудуться в неділю, 11. лютого, в годині 2. по обіді, в приватній гали. Проситься всіх членів прийти на збори, а довгуючих проситься вирівняти довги за минулі роки. — Михайло Коваль, предс.; Микола Хомин, кас.; Микола Куць, секр.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

✝

У Філядельфії помер 4. лютого 1940. випадковою смертю, згорівши в огні, член Тов. ім. Івана Франка, від. 83. У. Н. С.,

ЙОСИФ МИЛЕНДЕВИЧ.

Вступив до Тов. і У. Н. Союзу 30. червня 1925. року й був членом У. Н. Союзу через 15 років. При смерти мав 49 літ.

Покійний походив з Болехова, повіт Долина, Західня Україна. Прибув до Злучених Держав 1912 року.

Полишив у смутку жену, чотири доньки і одного сина; найстарша донька замужна.

Покійний був щирим українцем, любив свої організації та підпирав усі українські справи.

Похорон відбудеться в четвер, 8. лютого 1940. року, в годині 9. рано з дому жалоби, Іст корнер Френклин і Бравн улиці, під зарядом погребника Михайла Насевича. Члени прибудуть на панахиду в середу вечером на годину 8. та візьмуть участь в похороні в четвер.

Симеон Чорномаз, секр.

ОБУРН, Н. Й. Звичайні збори Тов. Запорозька Січ, від. 283., відбудуться в 2. годині пополудні в неділю, 11. лютого, в Товарисвкім Домі. Проситься місцевих і позамісцевих членів прибути на збори на означений час. — Григорій Мулик, рек. секр.

БРИДЖПОРТ, КОНН. Місячні збори Тов. Січи, від. 59., відбудуться в суботу, 10. лютого, в годині 7:30 вечером, в гали під церквою. Всі члени повинні прибути на збори начас, бо є багато важних справ до порішення. Збори відбуваються раз у місяці, то нема причини, щоби забракло одного члена. Чим більше число членів на зборах, тим більше всяких справ вирішується в користь У. Н. Союзу, місцевого відділу і членів, і уряд має більше охоти до праці. Тому всі на збори на означений час. — Д. Чернявський, предс.; М. Галькевич, кас.; І. Глива, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори Бр. св. Володимира, від. 130., відбудуться в суботу, 10. лютого, в годині 8. ввечір, в галі під ч. 30 Іст 7. вул. Проситься всіх членів прибути на ці збори. Довгуючих напоминаємо, щоби вирівняли свої залеглости. — Антін Карпович, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори Тов. „Зоря", від. 69., відбудуться в суботу, 10. лютого, в год. 7:30 ввечір, в „Карпатія Гали", 217-19 Іст 6. вул., в Ню Йорку. Проситься всіх членів о присутність на цих зборах. — Михайло Ликтей, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори 204. відділу відбудуться в суботу, 10. лютого ц. р., в год. 8:15 ввечір, в салі укр. прав. громади, 334 Іст 14. вулиця. — М. Близнак, секр

БРОНКС, Н. Й. Звичайний мітінг Тов. Згоди, від. 210., відбудеться в суботу, 10. лютого, в 8. год., в гали Демократ. Клюбу, 2861 Істерн Булвард. Маємо досить справ до вирішення. Хто з членів приведе нових членів, дістане нагороду, а ми радо впишемо до У. Н. Союзу. Не явившийся член заплатить кару. — Стефан Завадовський, предс.; Іван Франко, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. Згода, від. 294., відбудуться в суботу, 10. лютого, точно в 8. год. ввечір, в гали, де звичайно. Всі члени обовязково мають явитись на означений час, щоби уряд не очікував на членів. Як до роботи можете прийти на час, чому на збори не прийдете? Годі так далі урядувати. На будуче будеться таких підганяти. Довгуючих взиваеться принести залеглість, щоби не наражуватись на суспендування. До того маємо нові справи. — Н. Гузар, предс.; С. Музика, кас.; Яків Салій, секр.

Дочка: Ах, мамо, Петрусь має такі погані навички!

Мати: Я знаю, але подумай про ті гарні часи, коли вийдеш за нього і могтимеш відучувати його від тих навичок!

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

(84)

Втікачі не мали часу виготовити пляну боротьби з торцями. Вся їх надія полягала в тому, що їм вдасться видобутись тими підземними хідниками на волю. Втім вони почули крики нападаючих торців, що нагло впали в двері кімнати. Знаючи, що їх чекає, вони вхопили в руки все, що попало, і рішили оборонятись до **останку.**

Торці, вдершись до кімнати, стояли одну хвилину мовчки, міряючи противників. Те саме робили противники. З їх поглядів було видно, що будуть оборонятись до останку. По хвилині торці кинулись на втікачів і вивязалася страшна битва. Королева Агті стояла з боку й окликами заохочувала **своїх вояків до боротьби.**

Серед того галасу і стогону ранених час до часу роздавався могутній голос Тарзана, який, борючись мов лев, ні на хвилину не стратив притомности ні свідомости того, що діється довкруги нього. Розбиваючи голову торцеві, він водночас перестерігав то Перія, то Дарна, то Юкага, що **вони в небезпеці.**

По хвилині Дарно і Юкаг лежали на землі. „Рятуй Дженету, її окружають", кликав Тарзан на Перія. Пері кинувся до торців, але вони йому загородили дорогу. Дівчина знайшлася в руках Мунга. „Кажи їм, щоби піддавались, а ні, то прошиш мечем дівчину", приказала Агті. Мунго почав викрикувати погрозу **королеви.**